

پرده تار و سه تار

اصلاح پرده سالیان دراز است در موسیقی ما چه در موسیقی عملی چه نظری، مورد استفاده قرار می گیرد؛ هنوز هم پرده روی سازهای ایرانی به فرم گذشته استفاده می شود، البته این به معنای توقف روند اصلاح سازگاری و بهبود کیفیت در سازگری موسیقی ایرانی نیست. برای روشن شدن این موضوع به بحث در مورد انواع پرده های معمول سه تار و دلیل رد بعضی از طرح های پیشنهادی می پردازیم.

یک نوازنده آماتور اولین بار که نحوه بستن پرده و گره زدن پرده های معمول تار و سه تار (که اکثرا" از روده گوسفند است) را ببیند حتما" این سؤال برایش پیش می آید که چرا تار و سه تار نباید مانند ماندولین و گیتار پرده های ثابت داشته باشند که هر سال مشکلات تعویض پرده یا تنظیم پرده (که بخاطر تماس دست با پرده های متحرک روی می دهد) را نداشته باشد؟

فواصل ریزتر از ربع پرده که در موسیقی ایران به وفور دیده می شود موجب شده، نوازنده زحمت استفاده از پرده های متحرک را بپذیرد و از پرده های ثابت استفاده نکند. اینجا یک سؤال پیش می آید که چرا کل پرده ها (یعنی مثلا" از سی کرن به جای یک پرده دو پرده) بصورت ثابت روی ساز بسته نمی شود که اصلا" نیازی به بالا یا پایین کشیدن پرده نباشد؟

به جواب این سؤال هنگام نوازندگی با پرده های کامل می توان رسید! وقتی فاصله پرده ها به قدری کم شود که انگشت بین آن به خوبی قرار نگیرد لرزش سیم بوسیله گوشت دست گرفته می شود و صدای سیم تا حدی خفه می شود و ساز دیگر طنین مناسبی نخواهد داشت.

(پرده روی دسته سازها غیر از اینکه باعث سهولت پیدا کردن محل دقیق نت ها برای نوازنده می شود، نقش یک شیطانک را هم به عهده می گیرد! به این صورت که بر آمدگی پرده و فشار دست بر پرده لرزش سیم از محل پرده به قبل از آنرا قطع می کند که صدای شفافی هنگام زخمه زدن بوجود آید، پس برخلاف تصور عده ای که عقیده دارند تنبلی نوازندگان در پیدا کردن نتها موجب بسته شدن پرده روی سازها شده ، تولید صدای خالص بدون پرد ممکن نیست!)

این موضوع که چه پرده ای برای سازهای تار و سه تار مناسب است (که هم کیفیت صدایی خوبی داشته باشد هم دوام زیاد) اخیرا" بعضی از نوازندگان و سازگران را به جنب و جوش واداشته و تجربیات جالبی هم در این سالها به دست آمده.

پرده معمولی از جنس روده گوسفند

پرده های معمولی که روی تار و سه تار (و سازهای محلی مثل تنبور و گاهی دوتار) بسته می شوند، روده گوسفند هستند. این پرده ها نسبت به پرده های یی که در ادامه ذکر خواهد شد زبرتر و کم دوامتر هستند ولی در جابجایی ها روی نتهایی که متغییر است، نرمتر و لغزنده ترند. این پرده ها بطور میانگین حدود یکسال تا یکسال و نیم در دست یک نوازنده متوسط کارایی دارد(بدون آغشته کردن آن به مواد نگهدارنده دیگر) و پس از آن یکی پس از دیگری باز می شود (متفاوت بودن

جنس پرده، رطوبت محل نگهداری و استیل دست چپ نوازنده در طول عمر پرده تاثیر زیادی دارد، همین پرده در شرایط مناسب آب و هوایی و با استیل مناسب می تواند بیش از ۳ سال عمر کند)

رطوبت هوا مخصوصاً در تابستان که کولرهای آبی در منازل ایران استفاده می شود ضربه زیادی به ساز و مخصوصاً به پرده ساز (از جنس روده گوسفند) می زند.

گاهی در تابستان پس از باز کردن جعبه ساز متوجه شوید چند پرده پاره شده، برای جلوگیری از این اتفاق بسته های رطوبی گیر (که معمولاً در جعبه های لوازم الکتریکی هم هست) را در جعبه ساز بگذارید تا محیط نگهداری ساز مرطوب نباشد.

همانطور که در بالا ذکر شد، استیل دست چپ نوازنده و میزان اصطکاک آن با پرده در طول عمر پرده نقش مهمی دارد. نوازنده باید سعی کند تا حد امکان کمترین تماس را با پرده داشته باشد، این هم به سرعت در حرکت افقی دست روی دسته کمک می کند هم از ساییدگی پرده می کاهد. پرده های معمولی (روده گوسفند) بخاطر قیمت پائین و سهولت در بستن روی ساز، بیشترین آمار فروش را (نسبت به انواع دیگر پرده) از آن خود کرده است.

Sazinh.com